

Ekstase

Strauss og
Langgaard

Koncerter, foredrag, billeder og film

Ribe 4. – 7. september 2014

langgaardfestival.dk

Festivaloversigt

Torsdag den 4. september

**Det Himmelrivende, tårnarie
– Festivalåbning**

Kl. 16.30 Domkirkepladsen

Katinka Fogh Vindelev, sopran
Slesvigske Musikkorps
Dirigent: Maria Badstue

Himmelsk dragning

Kl. 19.30 Domkirken

Dénise Beck, sopran
Berit Johansen Tange, klaver
Esben Tange, koncept og præsen-
tation

**Kl. 21.00 Et glas vin i
Domkirkens sideskib**

Der heilige Berg

Kl. 22.00 Domkirken

Uddrag af Arnold Fancks banebry-
dende bjergfilm *Der heilige Berg*
(1926) med bl.a. Leni Riefensthal

Fredag den 5. september

**Parce nobis, Jesu
(Skån os, Jesus!) – kort**

Kl. 11.40 Ribe Katedralskole

Johannes Søe Hansen, violin
Christina Bjørkøe, klaver

Langaard lever

Kl. 15.00 Seminariehuset

Rued Langaard – Dansk musiks
grimme ælling. Dokumentarisk
portrætfilm (1986)

Ca. kl. 16.00: Bodil Steensen-Leth fortæller om *Når solen er begravet* – en roman om Rued Langgaard.

Messis (Høstens tid)

Kl. 19.00 Domkirken

Flemming Friis, orgel
Dramahold fra Ribe Katedralskole ved Katrine Lund Jørgensen
Langgaard Festivalkor
Lysdesign: Lars Egegaard Sørensen
Koncept: Esben Tange

Solámok – en lydkunstkoncert

Kl. 22.30 Domkirken

Jacob Kirkegaard, lydkunstner og komponist
Birgitte Ebert, orgel
SCENATET

Lørdag den 6. september

Langgaard og Brorson Domkirkepladsen kl. 10.15

Langgaard Festivalkor
Dirigent: Lotte Bille Glæsel

Parce nobis, Jesu (Skån os, Jesus!)

Kl. 11.00 Domkirken
Johannes Søe Hansen, violin
Christina Bjørkøe, klaver

Den musiske Brorson Kl. 15.00 Processionsgangen

Foredrag ved Erik A. Nielsen i anledning af Brorsons 250 års dødsår.

Ekstase

Kl. 20.00 Domkirken

Herodes: Stig Fogh Andersen, tenor
Herodias: Signe Asmussen, sopran

Salome: Eva Johansson, sopran
Langgaard Festivalkor
Sønderjyllands Symfoniorkester.
Dirigent: Thomas Dausgaard
Lysdesign: Lars Egegaard Sørensen
Koncept: Esben Tange

Langgaard Lounge

Kl. 22.00 Quedens Gaard

Tondichtung für Richard Strauss

Kl. 22.30 Quedens Gaard, 1. sal

Katinka Fogh Vindelev, sopran
Jacob Kirkegaard, komponist og lydkunstner

Søndag den 7. september

Gudstjeneste

Kl. 10.00 Domkirken

Bortkørende Tog

Kl. ca. 11.15 på pladsen ved Domkirkens hovedindgang

Langgaard: *Bortkørende Tog* fra *Strygekvarteret nr. 2*
Esbjerg Ensemble

Den folkelige Langgaard?!

Kl. 13.00 Processionsgangen

Foredrag ved Bendt Viinholt Nielsen
Birgitte Ebert demonstrerer ved klaveret

Metamorfoser

Kl. 15.00 Domkirken

Esbjerg Ensemble

Fotografering under
konserterne frabedes venligst

Billetter

Resterende billetter kan købes ved indgangen ½ time før hver koncert

Adresser

Ribe Domkirke, Torvet, 6760 Ribe

Processionsgangen, Torvet 15
(ved siden af den store udgravning ved Domkirken)

SeminarieHuset, Simon Hansens Vej

Quedens Gaard, Overdammen 10

Ribe Katedralskole, Puggaardsgade 22

Se desuden Langgaard-udstillingen i Toldboden på Mellemdammen ved siden af Quedens Gaard

Rued Langgaard Festival i Ribe er arrangeret af Rued Langgaard Selskabet i samarbejde med Ribe Domkirke. Festivalens styregruppe består af kunstnerisk leder Esben Tange, projektudvikler Lotte Toftemark, formand for Rued Langgaard Selskabet Henrik Rørdam og domorganist Birgitte Ebert.

Hjertelig tak til de fonde og sponsorer, der har gjort Rued Langgaard Festival 2104 mulig: Augustinus Fonden, Therkel Jørgensens Legat, Langgaard-Fonden, Oticon Fonden, Esbjerg Kommunes Kultur- og Fritidsudvalg, Wilhelm Hansen Fonden, Toyota-Fonden, Sydbank Fonden, Beckett-Fonden, Danmarks Nationalbanks Jubilæumsfond af 1968, Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, Operaens Venners Fond af 1984, Dansk Komponist Forening, Statens Musikråd, Ribe Domkirke, Knud Højgaards Fond

Syd Energi, Ribe Byferie, Danhostel Ribe, Den Gamle Arrest, Quedens Gaard, Jacob A Steakhouse, Syddansk Musikkonservatorium & Skuespilskole, Ribe Musikforening

Mediepartner:

Ekstase

Jeg vil saa gerne til Marmorkirken. Der hørte jeg første Gang Musik, og den oplevelse staar mig som et himmelsk syn. Jeg var tre Aar, min Mor tog mig med derind en Sommermorgen ... Den Dag fik jeg min Indvielse i Tonernes skønne Rige, og dér vilde jeg saa gerne, at mine Toner engang skulde Lyde ... Den Kirke staar for mig som et kunstnerisk Udtryk for mine længsler, for mine Drømme ...

I et interview i 1922 fortæller Rued Langgaard, at han drømmer om at blive organist i Marmorkirken i København. Det ønske bliver dog aldrig opfyldt. Men godt 10 år efter komponerer Langgaard festmarchen *Minder fra Langelinie*, hvori han bl.a. imiterer Marmorkirkens klokker. Det himmelske syn, Langgaard fik som lille dreng, lever videre i Langgaard egen nye musik.

Richard Strauss var ikke i samme grad som Langgaard optaget af at skildre det himmelske i sin musik, men ikke desto mindre valgte Strauss at bo i Garmisch i de Bayerske alper med udsigt til Tysklands højeste bjerg, Zugspitze. Her komponerer Strauss tonedigtet *En Alpesymfoni*, der stræber mod den højeste tinde, og som i satserne *Auf dem Gipfel* (på toppen) og *Vision* kulminerer med, at både Nietzsches overmenneskeforestillinger i *Also sprach Zarathustra* og Mahlers *Opstandelsessymfoni* påkaldes. Og Strauss vidste godt, at han var i kontakt med ekstreme kræfter.

Jeg vil kalde min Alpesymfoni »Antikrist«, fordi der heri er; moralsk renselse ved hjælp af egen styrke, frihed gennem arbejde, tilbedelse af den evige herlige natur.

Men i sidste ende valgte Strauss den mere nøgterne titel *En Alpesymfoni*. Langgaard komponerede så til gengæld nogle år efter operaen *Antikrist*, hvor han i en række dommedagsbilleder lader 1920'ernes moderne kultur gå under.

Der var ingen personlig kontakt mellem den ældre Richard Strauss, der i mere end 50 år spillede en hovedrolle i det internationale musikliv, og den yngre Rued Langgaard, der til stadighed var på kant med datidens småtskårne danske musikliv. Men rent musikalsk og i kraft af den idéverden, de berører i deres musik, krydser Langgaard og Strauss hinandens veje. Som helt ung hørte Langgaard Strauss' musik i Berlin, og de gjaldende horn i Langgaards ungdommelige *Symfoni nr. 2 »Vaarbrud«* er utænkelige uden Strauss. Og Strauss' depraverede operahit *Salome*, der kom op på Det Kgl. Teater i 1919, var en vigtig inspirationskilde for Langgaard i årene efter,

hvor han komponerede *Antikrist*. Langgaard var dog ambivalent over for *Salome*, og i en personlig note, hvor han forsøger at definere »Dommedag« og »Kristi Genkomst«, citerer han et brev skrevet af Edvard Grieg, der allerede hørte *Salome* i 1907:

»I kvæld skal vi høre 'Salome' af Richard Strauss, som vi i Berlins Hofteater hørte under Komponistens Ledelse. Der er noget af Aabenbaringens 'store Skøge' deri: Det er Forfaldets Evangelium«.

Salome er altså med Griegs – og Langgaards – ord »Forfaldets Evangelium«, noget på samme tid uendelig tillokkende og vederstyggeligt, knyttet til en åndelig, religiøs sfære. I Langgaards tilfælde knytter dette sig til en splittelse mellem det fromt himmelvendte og det dæmoniske. En splittelse, der løber som et latent dobbeltspor op gennem hele Langgaards liv og værk. Mest tydeligt er det i *Antikrist*, men også i det store trefløjede orgeldrama *Messis* slår splittelsen stærkt igennem. Bl.a. i *Messis* Tredje Aften *Begravet i Helvede*, hvor den rige mand gennemgår de værste pinsler i dødsriget, alt imens den fattige mand, Lazarus, får oprejsning i Paradis for al sin ulykke på jorden. Og i *Violinsonate nr. 4* »Parce nobis, Jesu«, komponeret sidst i livet i Ribe, er udtrykket både manisk og absurd, når Langgaard konfronterer katolsk farvet lovsang med frenetisk vrede.

Langgaard var ikke den gyldne middelvejs mand og som sådan aldeles udansk. I stedet opsøgte han det ekstatiske, og ekstasen kommer vel at mærke både til udtryk, når det drejer sig om det onde og det himmelsk lykkelige.

I *Symfoni nr. 2* »Vaarbrud« kaster den unge Langgaard sig i armene på en vidtfavnende forårsberuselse, hvor tid og sted går i et i ekstatiske øjeblikke. Og i *Gyldne Strømme* fra *Gitanjali-Hymne* for soloklaver er karakterbetegnelsen ligefrem »Extase, efterhaanden mere og mere bevæget«.

Og i Langgaards *Antikrist*, hvor dæmonerne får frit slag, er higen mod ekstase også omdrejningspunktet i operaens kulmination, hvor »Den store skøge« hidser alverden op i en sidste fortærende dødedans. Langgaard havde det ikke fra fremmede, for Richard Strauss havde vist vejen i *Salome*, hvor han bringer os helt ind i ekstasens hjerte i form af en fatal erotisk besættelse.

Esben Tange

Vaarbrud.

Der var stor begejstring i Odd Fellow Palæet i København i december 1917, da Rued Langgaard selv dirigerede sin *Symfoni nr. 2* »Vaarbrud« for et stort publikum. Men pressen var delt, og karikaturtegningen, trykt i tidsskriftet »Musik« i maj 1918, giver udtryk for den herskende opfattelse; at Langgaard var en ensom, forpjusket fugleunge i største fare for at dratte ned fra den yderste gren.

Signalementet har en høj grad af sandhed over sig, da Langgaard oftest befandt sig på kanten af det etablerede musikliv og i øvrigt var hjem søgt af eksistentielle kriser.

Og hvad angår placeringen af Langgaard i solens centrum, er tegningen træffende.

Langgaard var igennem hele livet draget af lyset, og det udvikler sig mod slutningen af hans liv til en form for besættelse af solen, hvilket bl.a. kommer til udtryk i titler som »Syndflod af Sol« og »Solámok«.

Rued Langgaard – kort

Født 28/7 1893 i København

Død 10/7 1952 i Ribe

Komponist, organist, dirigent, pianist, kontroversiel figur i datidens danske musikliv.

Uropførelse af *Symfoni nr. 1*, »Klippepastoraler« i 1913 i Berlin med Berliner Filharmonikerne. I de følgende år en række opførelser af især orkestermusik i Tyskland. Forgæves livslang kamp for at få operaen *Antikrist* opført.

Bliver af og til spillet i 1930'erne og 40'erne af Statsradiofoniens orkester.

Bor i barndomshjemmet i Niels Juelsgade i København frem til moderen Emma Langgaards død i november 1926. Tre måneder efter bliver Rued Langgaard gift med Constance Tetens, moderens veninde og hushjælpen igennem de sidste 6 år.

I næsten 30 år forsøger Langgaard at få et embede som organist, men uden held. I 1940 som 47-årig får han sit livs eneste egentlige ansættelse som organist og kantor ved Ribe Domkirke.

Richard Strauss – kort

Født 11/6 1864 i München

Død 8/9 1949 i Garmisch-Partenkirchen

Komponist og dirigent

Faderen Franz Strauss var solohornist i hofkapellet i München, men selv som musiker ikke udelt begejstret for sønnens musik.

1885 Kapelmester i Meiningen.

1886-89 Tredje kapelmester ved hofoperaen i München.

1889-94 Kapelmester i Weimar.

Lærer Richard Wagners og Franz Liszts musik og idéer at kende. Videreudvikler 'den nytyske skole', der gør op med den traditionelle symfoni. Komponerer tonedigte, bl.a. *Don Juan* (1887-89) og *Tod und Verklärung* (1888-89), der gør ham til sin tids betydeligste inden for denne genre.

1894 Gifter sig med sopranen Pauline de Ahna (1862-1950), som var ham en livslang inspiration.

1898 Kongelig preussisk hofkapelmester i Berlin.

1905 Succes som operakomponist med *Salome*, der uropføres i Dresden. I alt syv operaer uropføres i Dresden, bl.a. *Elektra* (1909) og *Rosenkavaleren* (1911)

1908 Bygger villa i Garmisch for indtægterne af opførelser af *Salome*.

1933-35 Præsident for Det Tredje Riges Rigsmusikkammer. Afsættes, da han samarbejder med den jødiske forfatter Stefan Zweig.

Koncertprogrammer

Torsdag den 4. september

Det Himmelrivende, tårnarie – Festivalåbning

Kl. 16.30 Domkirkepladsen

Hornkoncert nr. 1 fra 1883 er et de første værker, hvor den da 19-årige Richard Strauss viser sit format som komponist. 65 år efter – i 1948 – skriver den 84-årige Strauss noget af sin smukkeste musik; *Vier letzte Lieder*. Samme år komponerer Rued Langgaard en 'Ribe-Sørgemarch' om den portugisiske kongedatter Berengaria, som Valdemar Sejr giftede sig med efter Dronning Dagmars død. Berengaria fik tre sønner, var dronning af Danmark fra 1214-21, og ifølge legenden døde hun i krig, hvorefter kongen vandt en herlig sejr.

Langgaards *Symfoni nr. 6* »Det Himmelrivende«, der er skrevet i opposition til Carl Nielsens *Symfoni nr. 4* »Det Uudslukkelige«, indeholder temaer som Langgaard også brugte i operaen *Antikrist*. Og i *Minder fra Langelinie* introducerer Langgaard et personligt skæbnemotiv, som han bl.a. forbandt med Marmorkirkens klokker.

Strauss: *Wiener Philharmoniker Fanfare*
(arr.: L.B. Olsen) TrV 248 (1924) (3')

Velkommen ved Annemette Knudsen Andersen, Næstformand for Esbjerg Kommunes Kultur- og Fritidsudvalg.

Langgaard: *Ribe, tidlig Morgen*
BVN 386 (1949) (6') (arr. Mogens Andresen)
- *Langs Kirkegaarden: Moderato*
- *Vildænder: Andantino scherzoso*
- *Ekko. Menuet: Andante*

Fra Rytterspiret:

Strauss: *September* (Hermann Hesse) fra *Vier letzte Lieder*
TrV 296 (1948) (5')
Katinka Fogh Vindelev, sopran og omnichord

Langgaard: *Symfoni nr. 6* »Det Himmelrivende«
BVN 165 (1919-20) (arr. Ulrich Bang) (12')
- *Tema med variationer (I-V)*

Strauss: *Allegro fra Hornkoncert nr.1* op. 11
(1882-83) (arr.: D. Drage) (5')
Morten W. Eriksen, horn.

Langgaard: *Berengâria Ribe-Sørgemarch*
BVN 366 (1948) (6') (arr. Mogens Andresen)

Langgaard: *Minder fra Langelinie* Festmarch
BVN 220 (1933) (4') (arr. Mogens Andresen)

Slesvigske Musikkorps
Dirigent: Maria Badstue

Himmelsk dragning **Kl. 19.30 Domkirken**

To komponisters stræben mod det sublime.

Sange og klaverstykker af Strauss og Langgaard. Bl.a. uropførelse af *I Bjerget!* hvor den norskfødte digter Carsten Hauch og Langgaard udmaler et billede af den unge kvinde Lilievang, der er spærret inde i et bjerg. Strauss' Brentano-lieder er liedkunst af fineste karat, fra florlette kærlighedsange til voldsomt skæbnedrama i *Lied der Frauen*, hvor kvinderne i hjemmet, forladt af deres mænd, ser døden i øjnene.

Projektioner af fotos og billeder af den schweiziske maler Ferdinand Hodler (1853-1918) fra Alperne.

Strauss: *Ständchen* (Friedrich von Schack) op. 17 (1887) (3')

Strauss: *Wie sollten wir geheim sie halten* (Friedrich von Schack)
op. 19 (1888) (2')

Langgaard: *Ungdom. 6 norske Sange*

(Ewald Sundberg) BVN 340 (1948) (18')

- *Det er en Morgen som en vældig Tone* Brusende bevæget
- *Fra Gaden »Imot de graa gardiner«* Valsetempo!
- *Onde Øjne »Dunkle drømmes sug i sjælen«* Lidt uroligt
- *Aa Tid, døde Tid – »Aa tid, du feige, slappe, døde tid'«* Tøvende
- *Dit saare Smil... »Dit saare smil dengang du gik«* Haabløst
- *Skum »Baaden glider ut paa havnen«* Bevæget

Strauss: *Auf stillem Waldespfad* (4') fra *Stimmungsbilder* op. 9 (1884)

- Langgaard: *Din Musiks Glands Aandeløst* indtil Vanvid som et underfuldt Gensyn (3') fra *Gitanjali-Hymner (Efter Tagore)*
BVN 149 (1918)
- Strauss: *Intermezzo* (3') fra *Stimmungsbilder*
- Langgaard: *Gyldne Strømme Extase*, efterhaanden mere og mere bevæget (3') fra *Gitanjali-hymner*

Pause

Langgaard: *I Bjerget! (Den Bjergtagne)* (Carsten Hauch)
BVN 392 (1949) (3') Uropførelse

- Strauss: *Sechs Lieder* (Clemens Brentano) op. 68 (1918) (22')
- *An die Nacht*
 - *Ich wollt ein Strausslein binden*
 - *Säusle, liebe Myrthe*
 - *Als mir dein Lied erklang*
 - *Amor*
 - *Lied der Frauen*

Dénise Beck, sopran
Berit Johansen Tange, klaver
Esben Tange, koncept og præsentation

Kl. 21.00 Et glas vin i Domkirkens sideskib

Der heilige Berg

Kl. 22.00 Domkirken

Uddrag af Arnold Fancks banebrydende bjergfilm *Der heilige Berg* (1926) (30') med bl.a. Leni Riefensthal.

Fredag den 5. september

Parce nobis, Jesu (Skån os, Jesus!) – kort

Kl. 11.40 Ribe Katedralskole (30')

I *Aubade* viser den 14-årige Rued Langgaard sig fra sin mest iørefaldende og elskelige side, hvorimod han omsætter vrede til musik i *Presto furioso* fra *Sonate nr. 4* »Parce nobis, Jesu«. I finalen af sin *Violinsonate* varsler Strauss den glødende erotiske musik, som han siden udfolder i tonedigtet *Don Juan*.

Langgaard: *Aubade* BVN 23 (1907) (6')

Strauss: *Violinsonate i Es-Dur* op. 18 (1887-88)
- *Finale* (6')

Langgaard: *Sonate nr. 4 »Parce nobis, Jesu«* BVN 376 (1949)
- *Scherzo* (2')
- *Presto furioso* (1')

Johannes Søe Hansen, violin
Christina Bjørkøe, klaver

Langgaard lever

Kl. 15.00 Seminarhuset

Vidnesbyrd om en komponist.

Rued Langgaard – Dansk musiks grimme ælling

Dokumentar-portrætfilm (1986) (53').

Ca. kl. 16.00: Bodil Steensen-Leth fortæller om »Når solen er begravet«
– en roman om Rued Langgaard (15').

Messis (Høstens tid)

Kl. 19.00 Domkirken

Rued Langgaards store orgeldrama i samspil med mimiske optrin over bibelske fortællinger knyttet til *Messis*. Projicering af bibelcitater.

I *Messis* gennemspilles en række bibelske temaer knyttet til Høstens tid – dommedag – over tre store dele, der oprindeligt var tænkt opført over tre aftener. I første del skildres forventningerne til Kristi genkomst og i denne dels sidste sats gennemspilles Jesus' korsfæstelse på Golgatha. Anden del, der er bygget over citater fra Johannesevangeliet, gennemspiller en række scener knyttet til det kristne jordiske liv, hvor dommens dag dog stadig er nærværende. Tredje del udspiller sig i dødsriget, hvor den rige mand misunder den fattige Lazarus, der efter et kummerligt liv kommer i himmerige.

Messis slutter med tonerne G A D E, en reference til Niels W Gade, der var et vigtigt forbillede for Langgaard. Gralsklokkemotivet C G A E fra Wagners *Parsifal* spiller også en vigtig rolle og høres i flere af satserne.

Messis (Høstens Tid), Drama for orgel i tre Aftener BVN 228 (1932-37)

Første Aften: *Messis (Høstens Tid)* (40')

- *Anskriget (over Koralen Zions Vægter hæver Røsten)*
- *Vaager!*
- *Høstens Tid*
- *Korsfæstelsen*

Pause

Anden Aften: *Juan* (42')

- *Indledning (Præludium)*
- *Sonate*
- *Rondo*
- *Nocturne og fuga*
- *Postludium (Fantasia)*

Pause

Tredje Aften: *Begravet i Helvede* (24')

- *Blev begravet*
- *I dødsriget*
- *Forbarm dig*
- *Kom i hu! Du har fået dit gode!*
- *Postludium til MESSIS (7')*

Flemming Friis, orgel

Dramahold fra Ribe Katedralskole ved Katrine Lund Jørgensen

Langgaard Festivalkor

Lysdesign: Lars Egegaard Sørensen

Koncept: Esben Tange

Kl. 22.00 Der kan købes vin og vand ved Domkirkens hovedindgang

Solámok – en lydkunstkoncert

Kl. 22.30 Domkirken

Kunstnerisk fortolkning af de lyde Langgaard oplevede om natten i Ribe – på kirkegården, i gaderne, i Domkirken og i Domkirkens tårn. I dialog med fragmenter af Langgaards *Bortkørende Tog* fra *Strygekvarteret nr. 2* i version for slagtøj.

Jacob Kirkegaard er opvokset i Rued Langgaards hus på hjørnet af Gravgade og Sviegade i Ribe.

- Solámok* (40') Uropførelse
- *Stormnattens Skygger*
 - *I Skyggen af en Domkirke*
 - *Solrædsel*
 - *Epilog (Domkirketårnets top)*

Jacob Kirkegaard, lydkunstner og komponist
Birgitte Ebert, orgel
SCENATET: Mads Bendsen, Jonas Weitling,
Jonas Thygesen og Mads Mortensen
Kompositions-konsulent: Jens Peter Møller

Projektet er støttet af Dansk Komponistforenings Produktionspulje og KODA's Kulturelle Midler.

Lørdag den 6. september

Langgaard og Brorson **Domkirkepladsen kl. 10.15**

Langgaard Festivalkor
Dirigent: Lotte Bille Glæsel

Parce nobis, Jesu (Skån os, Jesus!) **Kl. 11.00 Domkirken**

Richard Strauss' *Violinsonate* emmer af romantik og heroiske passager, der varsler de kommende tonedigte *Don Juan* og *Ein Heldenleben*. I den sene *Sonate nr. 4* »Parce nobis, Jesu« fra 1949 viser Langgaard sig fra en storslået absurd side. Musikken slår gnister imellem afsnit, hvor musikken er vendt mod det himmelske, og passager hvor det er, som om fanden tager ved komponisten.

Langgaard: *Aubade* BVN 23 (1907) (6')

Strauss: *Violinsonate i Es-Dur* op. 18 (1887-88) (28')

- *Allegro, ma non troppo*
- *Improvisation, andante cantabile*
- *Finale*

Langgaard: *Sonate nr. 4* »Parce nobis, Jesu« BVN 376 (1949) (24')

- *Doux!* Ikke hurtigt
- *Prière*
- *Scherzo* Hurtigt, elegant

- *Presto furioso*
- *Finale Allegro*

Johannes Søe Hansen, violin
Christina Bjørkøe, klaver

Den musiske Brorson

Kl. 15.00 Processionsgangen

Foredrag ved Erik A. Nielsen i anledning af Brorsons 250 års dødsår.

Ekstase

Kl. 20.00 Domkirken

Symfoni nr. 2 »Vaarbrud« er en af Rued Langgaards mest optimistiske. Den 20-årige komponist kaster sig her begejstret ud i forårsstemninger i et tonesprog, der har meget til fælles med Richard Strauss og en af Langgaards musikalske helte, Wagner. I den religiøst farvede andensats introducerer Langgaard mystiske, sfæriske klange, som siden dukker op i storværket *Sfærerne Musik*.

Salome er et hovedværk i operalitteraturen og har lige siden uropførelsen i Dresden i 1905 fascineret et stort publikum i kraft af Strauss' elektrificerende musik og Oscar Wildes drama, der med udgangspunkt i en bibelsk beretning udstiller fatalt erotisk begær.

Operaens store sluts scene opføres fra »De syv slørs dans«, der fører til, at Herodes imod sin vilje må halshugge Johannes Døbereren, så Salome kan få den hellige mands hoved på et sølvfad.

Salome opføres koncertant og med projiceringer af Aubrey Beardsleys originale *Salome*-illustrationer, som Strauss benyttede i sin skitsebog til operaen.

Langgaard: *Symfoni nr. 2 »Vaarbrud«*
BVN 53 (original version 1912-14) (38')

- *Allegro con anima*
 - *Lento religioso quasi adagio*
 - *Molto con moto*
- Tekst: »Hör ich rings die Lerchen singen« (Emil Rittershaus)
Signe Asmussen, sopran

Emil Rittershaus Lenzklänge

I.
Hör' ich rings die Lerchen singen,
Wenn so mild die Sonne scheint,
Ist es mir, als hätt' ich nimmer
Tränen auf der Welt geweint,

Und ich glaub' das alte Märchen
Dass die Lerchen hoch im Blau'n
Unserm Herrgott in den Himmel
Und die schönen Engel schau'n!

II.
Schau, die Birken und die Buchen
Tragen schon ihr Sonntagskleid,
Denn der Sonntag für die Erde
Ist die Liebe Frühlingszeit.

Hundertstimmig singt und klinget es
Durch die Felder, durch den Hag:
»Sei gegrüsst nach kalten Tagen,
Sei gegrüsst, du Sonnentag!«

Weisse Glöcklein auf der Wiese
Läuteten den Sonntag an;
Duft'ge Blumen haben ihre
Schönen Augen aufgetan.

In des Windes leisem Rauschen
Tönt's wie ferner Orgelschall,
Und die allerschönste Predigt
Hält im Wald die Nachtigall.

--

Freu Dich Herz im Sonnenglanz –
O lass die volle Lenzespracht
Durch deiner Seele Tiefen schweben!

Dansk ved Rolf Harboe:

I.
Når jeg hører lærker synge,
mens de stiger højt og let,
er det mig, som om jeg aldrig
havde sorgens tårer grædt;

og jeg tror det gamle sagn, at
lærken højt i luften blå
kan til Himlen og vor Herre
og de skønne engle nå!

II.
Se, hvor birken nu og bøgen
pynter sig i søndagsdragt,
thi det er jo jordens søndag
nu i vårens unge pragt.

Hundredstemmigt fuglesangen
klinger under skovens tag,
vær velsignet efter mørket
nu du fagre solskinsdag!

Klokkeblomster over vangen
festligt ringer søndag ind,
fine blomsters glade øjne
titter frem i solens skin,

og i vindens susen toner
som et orgel skovens sal.
mens en dejlig præken holdes
af den lille nattergal.

--

Fryd dig sjæl i solens glans –
o, lad den fulde forårspragt
igennem sjælens dybder svæve!

Pause

(Der kan købes vin og vand ved Domkirkens hovedindgang.)

Richard Strauss: Slutscene *Salome* (Oscar Wilde) op. 54 (1903-05) (40')

Herodes: Stig Fogh Andersen, tenor

Herodias: Signe Asmussen, sopran

Salome: Eva Johansson, sopran

Langgaard Festivalkor

Sønderjyllands Symfoniorkester.

Dirigent: Thomas Dausgaard

Lysdesign: Lars Egegaard Sørensen

Koncept: Esben Tange

Langgaard Lounge

Kl. 22.00 Quedens Gaard

Tondichtung für Richard Strauss

Kl. 22.30 Quedens Gaard, 1. sal

– en nyfortolkning af *Vier letzte Lieder* (30'). Europæisk førsteopførelse.

Art performance i lejligheden, hvor Rued Langgaard levede de sidste måneder af sit liv. Via fragmenter, korte orkestresamples og tekstbidder ønsker Jacob Kirkegaard og Katinka Fogh Vindelev at nærme sig dét, de mener, er essensen af Strauss sidste store komposition, de mesterlige *Vier letzte Lieder* (1948) for sopran og orkester, komponeret året inden Strauss' død.

Katinka Fogh Vindelev, sopran, lydkunstner og komponist

Jacob Kirkegaard, lydkunstner og komponist

Tondichtung für Richard Strauss

In dämmrigen Grüften träumte ich lang

Von und von und von und von und von und
Von und von und von und von und von und
Von und von und von und von und von und
Von und von und von und von und von und
Von und von und von und von und von und
Von und von und von und von und von und
Von und von und von und von und von und
Von und von und von und von und von und

du kennest mich wieder, mich wieder,

du kennst mich, du, mich, du, wieder

ich stehe, ich sehne, ich tue, ich lache, ich sterbe, ich sehne, ich sinke in,
ich sinke in, ich trauere, ich sehne, ich tue, ich schauere, ich stehe

und die Seele unbewacht, will in freien Flügen schweben,
um im Zauberkreis der Nacht tief und tausendfach zu leben.

dass wir uns nicht verirren in dieser Einsamkeit.
So tief im Abendrot ...

ist dies etwa der Tod ?

Søndag den 7. september

Gudstjeneste

Kl. 10.00 Domkirken

Bortkørende Tog

Kl. ca. 11.15 på pladsen ved Domkirkens hovedindgang

Langgaard: *Bortkørende Tog* (3') fra *Strygekvartet nr. 2* BVN 145 (1918)
Esbjerg Ensemble

Den folkelige Langgaard?!

Kl. 13.00 Processionsgangen

Foredrag ved Bendt Viinholt Nielsen
Birgitte Ebert demonstrerer ved klaveret

Metamorfoser

Kl. 15.00 Domkirken

Strauss *Variationer over en folkesang fra Bayern* samt Langgaard *Scherzo og Augustinusiana* er alle ungdomsværker præget af lethed og godt humør. I de to stykker af Langgaard er der også musikalske hilsner til tobaksfabrikanten Christian Augustinus, som var en nær ven af familien Langgaard.

Langgaards *Strygekvartet nr. 2*, der er skrevet under slutningen af 1. Verdenskrig, er et musikalsk janushoved. I satsen *Bortkørende Tog* hylder Langgaard fart og tempo adskillige år, inden den schweiziske komponist Arthur Honegger skrev sin berømmede togmusik *Pacific 231*. Men i de andre satser vækker sansninger i naturen minder om en tabt tid.

Verden var af lave, da Richard Strauss i begyndelsen af 1940'erne komponerede sin sidste opera *Capriccio*, men den aldrende komponist insisterer på en anden virkelighed og skildrer en forfinet rokokoverden.

Og i strygesekestetten, der er operaens ouverture, bliver scenen sat i en fornem sal på et fransk slot, hvor Mozart spøger. Men da Strauss' elskede operahuse i München, Berlin, Wien og Dresden bliver bombet i krigens sidste måneder, falder alle parader, og Strauss komponerer *Metamorfoser*. Her er skønhed og smerte to sider af samme sag.

Metamorfoser spilles i en version for 7 solostrygere, der dukkede op i Schweiz i 1990, og som Strauss komponerede før den senere version for 23 solostrygere.

Strauss: *Variationer over en folkesang fra Bayern, »Dirndl is haub auf mi«*
for strygetrio TrV109 (1882) (7')

Langgaard: *Scherzo over Motiverne C A og »Ach, du lieber Augustin«*
BVN 62 (1913) for to violiner og cello (6')

Langgaard: *Strygekvarteret nr. 2* BVN 145 (1918) (23')

- *Bortdragende Stormsøyer*
- *Bortkørende Tog*
- *Skumrende Landskab*
- *Vandring*

Pause

Langgaard: *Augustinusiana. En musikalsk spøg* BVN 63 (1914)
for to violiner og cello (5')

Strauss: *Sekstet fra operaen Capriccio* op. 85 (1940-41) (11')

Strauss: *Metamorfoser* TrV 290 (1945)
Oprindelig version for syv strygere: To violiner, to bratscher,
to celli og en bas, arr.: Rudolf Leopold (24')

Esbjerg Ensemble

De medvirkende

ved Rued Langgaard Festival 2014 i Ribe

Stig Fogh Andersen er medlem af Operaens faste ensemble, hvor han synger et bredt repertoire af danske, tyske, italienske og slaviske operaer, deriblandt titelpartiet i *Peter Grimes*, *Lohengrin* og *Tannhäuser*. I 2006 debuterede han som sceneinstruktør i Bent Lorentzens *Kain og Abel* på Takkelloftet på Operaen i København. Han har desuden instrueret og sunget med i Wagners *Götterdämmerung* på Den Ny Opera i Esbjerg og *Tristan og Isolde* på Operaen i København 2009.

Signe Asmussen er diplom- og solistuddannet fra Det Kongelige Danske Musikkonservatorium hos Keld Thaarup og Bodil Øland. Hun debuterede i 2001 med flotte anmeldelser, og allerede i sin studietid gjorde hun sig bemærket som en alsidig og vidtfavnende sanger. Hun har nu for alvor slået sit navn fast som lied-fortolker, operasanger, oratoriesolist og kammermusiker; et musikerskab, der indbragte hende Aksel Schiøtz-prisen i 2009. Derudover er Signe Asmussen en af de få klassiske sangere, der også mestrer og er dybt engageret i den danske rytmiske musik. Hun er desuden medlem af bestyrelsen for Langgaard-Fonden.

Maria Badstue debuterede med Copenhagen Phil i 2013 efter at have studeret privat hos Jorma Panula og på Norges Musikhøjskole i Oslo hos bl.a. Jukka Pekka Saraste. I 2011 vandt hun specialprisen ved Lovro von Matacic-konkurrencen for dirigenter, og det medførte en lang række engagementer med landsdelsorkestre i Danmark og Sverige. Hun debuterede som operadirigent i Lars Klits opera *Angelo* i 2012 og har arbejdet flere gange med Slesvigske Musikkorps.

Dénise Beck er uddannet i Wien og København. Allerede under sin studietid debuterede hun som koncertsanger i Konzerthaus Wien i 2004. I 2008 havde hun sin debut på Volksoper i Wien, og kort tid efter sang hun på Salzburger Landestheater. Hun blev derefter antaget som Wiener-Symfonikernes sopran i deres Strauss-ensemble og har siden optrådt med dem adskillige gange i Wien og på turnéer, ligesom hun også har indspillet en cd sammen med orkestret. Dénise Beck har modtaget en lang række priser, bl.a. Inga Nielsens Mindelegat i 2011.

Christina Bjørkø er docent ved Syddansk Musikkonservatorium & Skuespillerskole. Hun er uddannet fra Juilliard School of Music i New York og Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, hvorfra hun debuterede i 1997. Hun har siden sin ungdom optrådt som solist og kammermusiker i ind- og udland, deriblandt Nord- og Sydamerika og Asien. Hun har indspillet en lang række cd'er med værker af bl.a. Riisager, Holmboe og Niels Viggo Bonzon, foruden en cd med værker af Carl Nielsen, der i 2009 indbragte hende P2-prisen. Senest har hun indspillet Poul Rovsing Olsens klaverkoncert med Odense Symfoniorkester.

Thomas Dausgaard er regelmæssigt gæstedirigent hos de ledende orkestre i Europa, Nordamerika og Fjernøsten. I den kommende sæson debuterer han med både London Symfonikerne og München Filharmonikerne. Som chefdirigent for Det Svenske Kammerorkester og DR Symfoni-Orkestret, som han nu er æresdirigent for, har Dausgaard været med til at skabe en særlig profil for begge orkestre gennem en rigt facetteret programlægning, udstrakt turnévirkosomhed og et stort antal indspilninger.

Birgitte Ebert er uddannet i København, Lübeck og Paris med debutkoncert fra Det Kongelige Danske Musikkonservatorium i 1990. Hun var 1990-1999 organist ved Hellerup Kirke, indtil hun i 2000 blev domorganist i Ribe. Hun er aktiv som orgelsolist, kammermusiker, kordirigent i ind- og udland og har bl.a. været solist med DRuen og Sønderjyl-

lands Symfoniorkester. Desuden er hun medstifter af og kasserer i Rued Langgaard Selskabet og koordinerer af Rued Langgaard Festival.

Esbjerg Ensemble blev oprettet i 1967 som det første professionelle kammerensemble i Danmark. Det består af 11 musikere af mange nationaliteter, fordelt som strygekvartet, blæserkvintet, klaver og slagtøj. Ensemblet har en lang række cd'er

bag sig med værker af bl.a. Beethoven, Mozart, Schostakovitch og Fauré. Mest fremtrædende er dog indspilningerne af dansk musik – Carl Nielsen, Bent Sørensen, Karl Aage Rasmussen og Per Nørgård. Udover koncerter i Danmark er Esbjerg Ensemble ofte at finde på internationale scener, senest ved en festival i Norge. Også Tyskland, Frankrig og det øvrige Skandinavien er blevet besøgt en række gange.

Flemming Friis er organist ved Nathanaels Kirke på Amagerbro og har som orgelsolist spillet koncerter i ind- og udland med et bredt repertoire. Han har siden 1998 været ansat ved MGK i Helsingør som underviser i musikteori og hørelære. Flemming Friis var redaktør på Edition Wilhelm Hansens udgivelse af komponisten Rued Langgaards orgelværk *Messis*. Han er desuden komponist af en lang række værker for orgel, kor, orkester og kammermusikalske besætninger, ligesom han i mere end 25 år har været kunstnerisk leder af Jerusalemskirkenes Sommerkoncerter omkring det historiske orgel fra 1916.

Lotte Bille Glæsel er domkantor ved Ribe Domkirke. Hun er uddannet organist fra Det Jyske Musikkonservatorium i Århus og musikleder fra Nordjysk Musikkonservatorium i Aalborg. Efter en årrække som organistassistent ved Vor Frue Kirke i Århus blev hun i 2009 ansat i en kombinationsstilling ved Ribe Domkirke, Sct. Catharinæ Kirke, Ribe og Løgumkloster Kirkemusikskole. Hun er desuden fast dirigent for Løgumkloster Vokalensemble og Esbjerg Koncertkor.

Johannes Søb Hansen er siden 1992 1. koncertmester i DR SymfoniOrkestret, ligesom han underviser på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Han er en flittig kammermusiker sammen med bl.a. Christina Bjørkøe og i Copenhagen Classic og Stadler Kvartetten. Desuden er han jurymedlem i både Malko Konkurrencen for dirigenter og Carl Nielsen violinkonkurrencen, som han selv er tidligere vinder af. Han har udgivet en lang række cd'er med musik af bl.a. Holmboe og N.O. Raasted.

Eva Johansson debuterede allerede under uddannelsen fra Opera-Akademiet 1983 på Det Kongelige Teater som grevinden i Mozarts *Figaros bryllup*. Hendes karriere fortsatte i udlandet, bl.a. på operaerne i München, Wien og Paris og ved festspillene i Bayreuth. Siden 1988 har hun været tæt knyttet til Deutsche Oper i Berlin. Hendes debut på Metropolitan Opera i New York fandt sted 10 år senere, og siden har hun sunget store partier af især Wagner og Strauss i de store operahuse. 2001 blev Eva Johansson udnævnt til Berliner Kammersängerin, og 2005 fik hun Reumertprisen for sin fremstilling af *Elektra* på Operaen i København.

Jacob Kirkegaard er uddannet 2001-05 ved Kunsthochschule für Medien Köln. Med base i Berlin har han bl.a. opført værker på gallerier og museer, deriblandt MoMA i New York og Louisiana i Humlebæk. Hans værker udforsker lydlig fænomener, der udfordrer tilhøreren til at opleve omgivelserne gennem ørerne. Til det formål har han optaget og bearbejdet lyd fra underjordiske geyserrudbrud, forladte huse i Tjernobyl, arktiske gletsjer-kælvninger og lyd, genereret i det indre øre.

Bendt Viinholt Nielsen er musikbibliotekar og musikforsker. Han var ansat i musikforlagsbranchen 1977- 84, dernæst i Dansk Musik Informations Center (MIC) og er siden 2003 ansat i Kulturstyrelsen under Kulturministeriet. Desuden er han periodevis tilknyttet forskningsafdelingen ved Det Kongelige Bibliotek. I 1991 udgav han en

fortegnelse over Rued Langgaards værker (BVN-fortegnelsen) og i 1993 en Langgaard-biografi, der i 2012 udkom i en udvidet og revideret udgave. I 2000 etablerede Bendt Viinholt Nielsen Rued Langgaard Udgaven, en videnskabelig udgivelsesrække af komponistens værker.

Erik A. Nielsen er dr.phil. og dr.theol. Som professor og flittig foredragsholder spænder han over adskillige områder, og han har sammenkædet dansk litteratur, herunder specielt dramatik, med kunsthistorie, musik, hermeneutik, retorik og teologi. Erik A. Nielsen er forfatter til mange bøger, senest den store afhandling *H.A. BRORSON* (2013).

SCENATET blev grundlagt i 2008 af dets kunstneriske leder Anna Berit Asp Christensen. SCENATET optræder for et bredt publikum, sjældent samme sted eller i samme kontekst to gange. SCENATET har lavet koncerter i indkøbscentre og i baggårde, ved store festivaler og på eksperimentalscener. Optagetheden af hverdagsrummene betyder, at SCENATETS optrædener i lige så stor grad er installationsteater som egentlige koncertproduktioner.

Henrik Rørdam er cand. phil. i musikvidenskab fra Aarhus Universitet. Han har siden 1993 været ansat som direktør i det nationale pladeselskab Dacapo, som står bag en række prisvindende Langgaard-udgivelser med bl.a. DR SymfoniOrkestret, Thomas Dausgaard og Nightingale String Quartet. Henrik Rørdam er formand for Rued Langgaard Selskabet og er medlem af arbejdsgruppen vedrørende Carl Nielsen fejringen, 2015.

Slesvigske Musikkorps, i daglig tale SMUK, er et af forsvarrets tre fuldtidsprofessionelle musikkorps og består af 16 musikere (mes-singblæsere og slagtøj). SMUK hører formelt set under Telegrafregimentet i Fredericia og

har siden 1953 været hjemmehørende i Haderslev. SMUK repræsenterer forsvaret ved en lang række arrangementer og koncerter både herhjemme og i udlandet. Musikkorpset deltager ved militære parader og er med til at markere nationale flagdage. Det er kendt for sin store musikalske bredde, der bl.a. har vist sig i samarbejdet med en lang række store solister og en omfattende cd-produktion.

Sønderjyllands Symfoniorkester er nu et turnerende landsdelsorkester med 65 fastansatte musikere, og rødderne går helt tilbage til 1936. Orkestret spiller omkring 150 arrangementer om året: Symfonikoncerter, kirke-, skole-, gymnasie- og familiekoncerter. Hertil kommer koncerter med lokale amatørkor, årlige fælleskoncerter med Schleswig-Holsteinisches Sinfonieorchester og koncerter med gymnasiekor fra hele regionen. Sønderjyllands Symfoniorkester spiller til Den Jyske Operas forestillinger i landsdelen og medvirker ved transmissioner på DR P2. Endvidere indspiller orkestret løbende cd'er, bl.a. for selskaberne Danacord og Dacapo.

Lars Egegaard Sørensen er uddannet på Københavns Tekniske Skole Grafiske Fag 1984 og uddannet reprofotograf 1987. Siden 1998 er han medlem af Sammenslutningen af Danske Scenografer. Lars Egegaard Sørensen har som lysdesigner arbejdet sammen med en lang række instruktører, koreografer og scenografer i ind- og udland, et samarbejde, der bl.a. har affødt adskillige Reumert-priser.

Esben Tange er cand.mag. i musik- og medievidenskab ved Københavns Universitet og redaktør og koncertvært i DR P2. Han var musikkritiker ved Berlingske Tidende 1994-95. Esben Tange er formand for Léonie Sonnings Musikfonds bestyrelse og kunstnerisk leder af Rued Langgaard Festival i Ribe. Han har siden 2002 skabt en række visuelt formidlede koncertforestillinger, hvor Rued Langgaards musik kombineres med bl.a. Schumann, Debussy og Wagner. Desuden er han foredragsholder og forfatter til adskillige artikler med vægt på musikken og symbolismen omkring år 1900.

Berit Johansen Tange debuterede fra Det Kongelige Danske Musikkonservatoriums kammermusikklasse i 2000. Hun er en erfaren og efterspurgt akkompagnatør og kammermusiker og har siden 2002 været fastansat på konservatoriet som akkompagnatør og repetitør. Som solist har Berit Johansen Tange arbejdet intenst med Rued Langgaards klavermusik. I 2005 udkom hendes cd med Langgaards soloklaverværker, som samme år blev nomineret til P2-prisen. I foråret 2011 udkom en ny Langgaard-cd, bl.a. med hovedværket *Afgrundsmusik*.

Lotte Toftemark debuterede fra Det Kongelige Danske Musikkonservatorium i 1991 og var en efterspurgt pianist og kammermusiker frem til 2007, hvor hun skiftede professionelt spor. Siden da har hun arbejdet som leder, rådgiver og projektudvikler og fra 2013 bidraget til udvikling af Rued Langgaard Festivals organisering, markedsføring, fundraising og samarbejdskreds. I 2014 har Lotte Toftemark været tilknyttet Odense Symfoniorkester som projektudvikler for aktiviteter i forbindelse med fejringen af Carl Nielsen i 2015.

Katinka Fogh Vindelev er, som klassisk uddannet sanger med sit eget mærke i accessories og som scenemusiker på tour med indiebands som Efterklang, en multikunstner. Hun studerer elektroakustisk komposition ved Syddansk Musikkonservatorium & Skuespillerskole og sang på den klassiske kandidatuddannelse på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. I 2012 grundlagde hun lyd- og performancekollektivet We like We, som bl.a. har optrådt på Wundergrund, i Jazzhouse samt ved Frost Festival i København.

ASCOLTA

- uundværligt for operaelskere

- Danmarks eneste operablad
- 64-80 sider seks gange årligt
- Orientering om nye forestillinger
- Præsentation af kunstnere/interviews
- Opdateret operakalender i hvert nummer
- Tilbud om operarejser til ind- og udland
- Anmeldelser - også af DVD'er og CD'er
- Første nummer i den 33. årgang udkommer den 1. august
- ASCOLTA er medlemsblad for Operaens Venner og fås *kun* gennem medlemskab: Ordinær 320,- / Ord. samboende 350,- Pens.stud. 220,- / Pens.stud.sambo 250,-

Meld dig ind nu - og få alle 6 numre
i den nye årgang

Ring 3311 0453, mail hanne@brenoee.dk
eller se www.operaensvenner.dk